

חוט המשולש

חכמים ולצערן שאמר לו אביו הקדוש זצ"ל תאמין לי כי כל פעם אשר איש
ההוא הולך מביתי מיד אני לוקח לי ספר מוסר ללמוד בו כי הבל פיו של אותו
איש מטמא ר"ל *]:

כאשר התחילו קלי הדעת במדינתנו להרים ראש פעל והשתדל השר הטמסר
מהו שלמה ולמן בארצן רצטהשילד ע"ה בע"מ וויען אצל שרי המלוכה
שיחמנה קדוש זקניו ז"ל לנשיא ורב על כל מדינת אונגארן ועל פיו יצאו ויבואו כל
הרבנים והקהלות ובלערו לא ירים איש את ידו למנות איש או לקבל התמנות
באיוה קהלה, ובא השר הנ"ל אל זקניו ז"ל והציע הרבר לפניו אבל הוא לא
רצה לקבל המשרה הזאת על שכמו באמרו אם כי מידי לא עד מהרה יצא תקלה
בעוה"י אבל מי ירע מי יבוא אחרי בהתמנות זה אם חק קבוע יהי במדינה
אם לא יהי הקלקול יותר מהתיקון ולכן הנח להם לבני ולא רצה למלאות רצון
השר הטמסר הנ"ל *]:

והנה כמו אילן גדול אשר ענפיו מרובים ומתחלקים לכל רוח כן אדם גדול תרומת
מדותיו ושליטות מעלותיו מתענפים ומסתעפים לכל צד וכן רבינו משה זקני
זצ"ל זכה וזיכה את הרבים ועמד לחל תלפיות שכל פיית אליו פונים כל שואל
הלכה מפיו שאלה, מכל כנפי הארץ הריצו ספיקותיהם ושאלותיהם אליו גדולי
נאוני הדור הלכו לאירו ודבר ה' אמת בפיו להורות הלכה לאמתה כמשה טפי

כי הוא אמת ובחון הרברים ותרם אמתיים ורצוני כי בריה כרותה כל תיח וצדיק המכונה יעקב יש
לו מצויות נגדו המכונני לכן אמנם מעטים המה הרשעים האלו אשר ימצאו נגדם מי שהוא אחיהם
ברמאות כיעקב נגד לכן והוא יודע כי הרבה פעמים הפכה בהם ומהם וממהונם ואמרת להשמר
מהם ולעשות העקוב למיטוור ואמרת לכרוח מן הקמנה שבתרומתם ונכשלה בגדול מנמנו ולא זה
בלבד עמי הארץ עם אלא ולמורי תורה ואפי רבנים כל שאין דובר אמת בלבבו ולא היושר
והצדק מרובה הרחק דרכך מנמנו הסר רגלך מנמניו עכ"ל. —

*] אגב אוכיר מועשה מהי לזקניו זצ"ל עם איש ההוא: כפי"ה הנהגה כשהלך בחור לבית אבותיו
בא ליטול רשות מרכו ואז ביקש מרבו להגיד לו דבר תורה אשר יאמרו משבו לפני לומדי
עיר מולדתו ופעם הלך בחור א' ממדינת מעהרן למקום מולדתו והרב אביד במקום ההוא ה"י שארו
של איש למון ההוא ועיב הלך הבחור גם אליו ליקח רשות מנמנו כדי שידע לספר להרב דמקומו
משלום קרובו ושאריו כפי"ה, וכאשר בא הבחור לבית איש ההוא שאלו על התורה אשר אמר לו רבו
והבחור אמר לפניו את כל והלך לזכרו — ויהי אחר איוה שבועני, בא האיש ההוא לבית זקניו זצ"ל
לבקרו ונכנס עמו כדית ואמר לזקניו דבר תורה יקר נפשו וענה לו זקניו דבר זה מאתי יצא ורעיונו
הולידום ומעלתו שמען בלי ספק מבחור פלוני אשר הלך לפני איוה שבועות למקום מולדתו ומסתמא
ה"י אצלו קודם הליכתו מחמת קרובו הרב, וההוא שתק כי ידע שהאמת עם זקניו זצ"ל, והנה לא
עברו ימים רבים וזקניו זצ"ל הלך למרחץ ווינערי-בארען ושם נצמא ג"כ הגאון רבי מרדכי בנעטה
ז"ל והתאספו שמה העדרים ת"ח לכבודם ובחוד הבאים ה"י ג"כ הלמדן ההוא מפי"ה ותוך דית אשר
מהם ה"י המוכרר הציע זקניו זצ"ל דבר נאה ומתקבל וכאשר סיים עמד אותו האיש על רגליו ואמר
רבי זה מולתי הוא ויוזר נא שבינם פלוני הגדתי הרבר לפניו כפי"ה, וכל השומעי הרה להם מאד
על דבר עזתי ולאפקרותא בזה אבל זקניו זצ"ל שתק ולא דיבר מאומה, וכאשר הלכו להם האנשים
ונשאר שני הגאונים יהודי סופר זקניו זצ"ל להגאון כיהרמ"ב ז"ל את כל המעשה כמיש למעלה
ועמד הגאון כיהרמ"ב ז"ל ברוגו בסכאוא ואמר: זאגט טיר נור הרב מפי"ה וויי האט מאן איין זאלכען
כח המעצור וויי קאן מאן דאס נור אויסהאלטען! מזה נראה גודל כדוהתו של זקניו זצ"ל ואיך
קיים בעצמו להיות מן הנעלבים ואינם עולבים, שומעי הרפתן ואין שוכנין, וכמו שהרגיל אבא זצ"ל
לפרש שמעני הרפתן מי שהוא מעליב ומתחרף את חבירו אין זה כ"א מתחרף את עצמו כי בעל מידת
טובות לא יעשה כזאת וכל הפוסל כמזומו פוסל והיינו שמענו הרפתן של המתחרפי ואין מן הראוי
להשיב כי הוא בעצמו משיב לו כי מזו שבו אמר על חבירו ודכוינא כי אמר לי דנדי הגאון מהרש"ם
זצ"ל על האיש ההוא שאמר לו זקניו זצ"ל שעוד בימי בהרותו כשלמד אצל רבו רביא זצ"ל והי'
איש ההוא אז בחור ולמד סמוך לפפד"מ ופעם בא לבית מדרשו של רביא ז"ל ובהלכו החור הגאון
רביא ז"ל לתלמידיו שיחושו סמוך לנפיקת אל בחור ההוא כי הוא אבי אבות הכומאה, וכמה גדול
כחו של צדיק זה וראה מה עלתה לו ואם בימי בהרותו אולי עוד לא הבין זקניו ז"ל בפועל את
דברי רבו אבל אח"כ ראה כמה צדקו דבריו:

*] על קדוש זקניו ז"ל נאמר חכם עדיף מנביא כי כדבריו כן הוא ומדינת מעהרן ויכית אשר מעולם
משנים קדמוניות ה"י לגאונים מופלגים התמנות זו והורק ככלו אל כלי ובא מיר ליר וראה מה